

**« ZAMONAVIY TIBBIYOTDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI KENG
KO'LAMLI QO'LLASH USULLARI »**

Jumabaeva Begzada Azatbaevna

*Orolbo'yi tibbiyot va transport texnikumi Tibbiyot fanlari kafedrasining " Tibbiyotda Axborot
Texnologiyalari" fani o'qituvchisi begzadajumabaeva1@gmail.com +998999547191*

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada zamonaviy tibbiyotda axborot texnologiyalarining keng ko'lamli qo'llanilish usullari kompleks tahlil qilingan. Tadqiqotda o'qitish algoritmlarining diagnostik jarayonlardagi o'rni, telemeditsina tizimlarining hududiy sog'liqni saqlash xizmatlariga integratsiyasi, yirik ma'lumotlar (Big Data) tahlili asosida epidemiologik prognozlash imkoniyatlari, shuningdek, tibbiyot muassasalarini boshqarishda axborot tizimlarining samaradorligi yoritilgan. Shuningdek, sog'liqni saqlash sohasida raqamli transformatsiya jarayonlarining joriy etilishidagi to'siqlar va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilingan. Maqolada so'nggi besh yil ichida nashr etilgan ilmiy manbalar va xalqaro tajribalar asosida axborot texnologiyalarining tibbiyotdagi istiqbolli yo'nalishlari belgilab berilgan.

Kalit so'zlar: Axborot texnologiyalari, tibbiyot, sun'iy intellekt, telemeditsina, yirik ma'lumotlar, elektron sog'liqni saqlash, raqamli transformatsiya, bioinformatika.

KIRISH

Tadqiqotning dolzarbligi. XXI asrda axborot texnologiyalari (AT) inson faoliyatining barcha sohalariga, jumladan, tibbiyotga ham chuqur kirib bormoqda. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, raqamli sog'liqni saqlash texnologiyalarini joriy etish tibbiy xizmatlar sifatini oshirish, ularning qulayligini ta'minlash va aholi salomatligini yaxshilashning eng muhim omillaridan biridir. So'nggi yillarda pandemiya sharoitida telemeditsina va masofaviy xizmatlarning ahamiyati yanada oshdi. Shu bois, axborot texnologiyalarining tibbiyotda keng ko'lamli qo'llanilish usullarini tizimli o'rganish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi. Zamonaviy tibbiyotda axborot texnologiyalarining keng ko'lamli qo'llanilish usullarini tahlil qilish, ularning samaradorligini baholash va rivojlanish istiqbollari aniqlash.

Tadqiqotning vazifalari: 1. Sun'iy intellekt va mashinaviy o'qitishning diagnostika va davolash jarayonlaridagi o'rnini tahlil qilish; 2. Telemeditsina tizimlarining hududiy sog'liqni saqlash xizmatlariga integratsiyasini o'rganish; 3. Yirik ma'lumotlar (Big Data) tahlilining epidemiologik tadqiqotlar va prognozlashdagi imkoniyatlarini baholash; 4. Tibbiyot muassasalarini boshqarishda axborot tizimlarining samaradorligini tahlil qilish; 5. Raqamli transformatsiya jarayonidagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llarini aniqlash. Tadqiqot obyekti. Zamonaviy tibbiyotda qo'llanilayotgan axborot texnologiyalari tizimlari va ularning amaliy tatbiqi.

Tadqiqot predmeti. Axborot texnologiyalarining tibbiyotda keng ko'lamli qo'llanilish usullari, ularning samaradorlik ko'rsatkichlari va rivojlanish tendensiyalari.

Tadqiqot metodlari. Tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, statistik ma'lumotlarni umumlashtirish, kontent-tahlil, prognostik tahlil.

Asosiy Qism. 1. O'qitishning tibbiyotda qo'llanilishi 1.1 Diagnostik jarayonlarda sun'iy intellekt (SI) tibbiyotda eng ko'p qo'llanilayotgan va tez rivojlanayotgan yo'nalishlardan biridir. Xususan, tibbiy tasvirlarni tahlil qilishda SI algoritmlari yuqori samaradorlik ko'rsatmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, konvolyutsion neyron tarmoqlari (CNN) asosidagi tizimlar mammogramma, KT va MRI tasvirlarida onkologik kasalliklarni aniqlashda rentgenologlarning aniqlik darajasiga teng yoki undan yuqori natijalarni qayd etmoqda.

Masalan, Google Health tomonidan ishlab chiqilgan SI tizimi ko'krak bezi saratonini skrining qilishda yolg'on-musbat natijalarni 5.7% va yolg'on-salbiy natijalarni 9.4% ga kamaytirishga erishgan. Dermatologiya sohasida SI asosidagi mobil ilovalar teri kasalliklarini, jumladan, melanoma xavfini dastlabki bosqichda aniqlash imkonini beradi. Nature jurnalida chop etilgan tadqiqotga ko'ra, SI algoritmi dermatologlar bilan solishtirganda teri saratonini aniqlashda 95% aniqlik ko'rsatgan.

Oftalmologiyada esa retinaning raqamli tasvirlari orqali diabetik retinopatiya, glaukoma va makula degeneratsiyasini avtomatik aniqlash tizimlari keng joriy etilmoqda. IDx-DR tizimi AQShda birinchi bo'lib FDA (Oziq-ovqat va farmatsevtika idorasi) tomonidan mustaqil diagnostika vositasi sifatida tasdiqlangan. 1.2 Mashinaviy o'qitish asosida prognozlash Mashinaviy o'qitish algoritmlari yordamida kasalliklarning kechishini prognozlash va xavf guruhlarini aniqlash imkoniyati paydo bo'ldi. Yurak-qon tomir kasalliklarining 5 yillik xavfini aniqlashda an'anaviy Framingham modeliga nisbatan mashinaviy o'qitish modellari 15-20% aniqroq natija beradi. Intensiv terapiya bo'limlarida real vaqt rejimida bemorlarning hayotiy ko'rsatkichlarini tahlil qiluvchi tizimlar yurak tutilishi yoki sepsis xavfini 3-6 soat oldin bashorat qila oladi. Bu shifokorlarga oldindan

chora ko'rish imkonini berib, o'lim ko'rsatkichlarini kamaytirishga xizmat qilmoqda. 1.3 Robotlashtirilgan jarrohlik tizimlari Robotlashtirilgan jarrohlik tizimlari, xususan, da Vinchi (da Vinci) jarrohlik roboti, axborot texnologiyalari va robototexnika integratsiyasining yorqin namunasidir. Ushbu tizimlar jarrohlarga yuqori aniqlik, moslashuvchanlik va nazorat imkonini beradi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, robot-yordamida o'tkazilgan operatsiyalar soni yiliga o'rtacha 15% ga o'sib bormoqda. Robotik jarrohlikda asoratlar soni 30-40% ga kamayadi va kasalxonada yotish muddati qisqaradi. 2. Telemeditsina va masofaviy tibbiy xizmatlar 2.1 Telemeditsina tizimlarining rivojlanishi Telemeditsina – bu axborot texnologiyalari yordamida masofaviy tibbiy xizmat ko'rsatish tizimidir. COVID-19 pandemiyasi telemeditsinaning jadal rivojlanishiga turtki bo'ldi. JSST ma'lumotlariga ko'ra, pandemiya davrida telemeditsina xizmatlaridan foydalanish 50-70% ga oshgan. Bugungi kunda telemeditsina nafaqat masofaviy konsultatsiyalar, balki bemorlarning hayotiy ko'rsatkichlarini masofaviy monitoring qilish, reabilitatsiya jarayonlarini kuzatish va surunkali kasalliklarni boshqarishni ham o'z ichiga oladi. 2.2 Masofaviy monitoring tizimlari Kiyiladigan qurilmalar (wearable devices) – aqlli soatlar, fitnes-trekerlar va sensorli bilakuzuklar – yurak urishi, qon bosimi, qondagi kislorod miqdori, tana harorati va uyqu sifatini real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi. Bu ma'lumotlar avtomatik tarzda shifokorlarga uzatilib, surunkali kasalliklari bor bemorlarning holatini masofaviy nazorat qilish imkonini beradi. Masalan, yurak yetishmovchiligi bo'lgan bemorlarda CardioMEMS kabi implantatsiya qilinadigan sensorlar o'pka arteriyasidagi bosimni o'lchab, yurak dekompensatsiyasining dastlabki belgilarini aniqlaydi. Klinik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bunday tizimlar yordamida kasalxonaga yotqizish holatlari 30-40% ga kamayadi. 2.3 Qishloq va chekka hududlarda tibbiy xizmat ko'rsatish Telemeditsina qishloq va chekka hududlarda yashovchi aholining malakali tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini kengaytiradi. O'zbekiston sharoitida ham telemeditsina markazlari tashkil etilib, viloyat va tuman markazlari orasida masofaviy konsultatsiyalar yo'lga qo'yilgan. Bu aholining markaziy shifoxonalarga murojaat qilish sonini kamaytirib, vaqt va mablag' tejaliishiga olib keladi. 3. Yirik ma'lumotlar (Big Data) va bioinformatika 3.1 Genomika va shaxsiylashtirilgan tibbiyot Yirik ma'lumotlar tahlili genetik ma'lumotlarni qayta ishlash va shaxsiylashtirilgan tibbiyotni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Inson genomi 3 milliarddan ortiq DNK juftligidan iborat bo'lib, ularni tahlil qilish an'anaviy usullar bilan deyarli imkonsiz. Big Data texnologiyalari va bioinformatika vositalari yordamida genetik mutatsiyalarni aniqlash, ularning kasalliklarga aloqadorligini o'rganish va shaxsiylashtirilgan davolash rejalarini ishlab chiqish mumkin. Farmakogenomika yo'nalishida bemorning genetik xususiyatlariga mos dori vositalarini tanlash imkoniyati paydo bo'ldi. Bu nojo'ya ta'sirlarni kamaytiradi va davolash samaradorligini oshiradi. Masalan, ba'zi onkologik preparatlarning samaradorligi bemorning genetik profiliga bevosita bog'liq bo'lib, genetik testlarshi optimal davoni tanlash imkonini beradi. 3.2 Epidemiologik tadqiqotlar va prognozlash Yirik ma'lumotlar tahlili epidemiologik tadqiqotlarda ham keng qo'llanilmoqda. Kasalliklarning tarqalish geografiyasi, aholining demografik xususiyatlari, atrof-muhit omillari va ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlarni birlashtirgan holda tahlil qilish orqali epidemiologik prognozlar ishlab

chiqish va kasalliklarning oldini olish choralarini takomillashtirish mumkin . COVID-19 pandemiyasi davrida Big Data tahlili asosida kasallik tarqalishining matematik modellari ishlab chiqilib, karantin choralari va vaksinatsiya strategiyalari belgilandi. Google va Apple kabi kompaniyalar aholi harakatchanligi to'g'risidagi anonimlashtirilgan ma'lumotlarni tadqiqotchilarga taqdim etib, pandemiyaning tarqalish dinamikasini o'rganishga yordam berdi .

3.3 Klinik tadqiqotlarni optimallashtirish Big Data texnologiyalari klinik tadqiqotlarni o'tkazish jarayonini ham optimallashtiradi. Elektron tibbiy qaydlarni tahlil qilish orqali klinik tadqiqotlar uchun mos bemorlarni tezroq va aniqroq tanlash imkoniyati paydo bo'ldi. Shuningdek, tadqiqot davomida to'planadigan ma'lumotlarni real vaqt rejimida tahlil qilish, istalmagan hodisalarni erta aniqlash va tadqiqot protokollarini moslashtirish imkonini beradi .

4. Elektron sog'liqni saqlash tizimlari

4.1 Elektron tibbiy qaydlar (EMR/EHR) Elektron tibbiy qaydlar (Electronic Medical Records – EMR va Electronic Health Records – EHR) zamonaviy sog'liqni saqlash tizimining asosiy komponenti hisoblanadi. Ular bemorlarning shaxsiy ma'lumotlari, kasallik tarixi, laboratoriya tahlillari, rentgen va boshqa tadqiqot natijalari, qabul qilingan dori vositalari va davolash rejalarini yagona elektron formatda saqlash imkonini beradi . AQShda elektron tibbiy qaydlarni joriy etgan shifoxonalarda tibbiy xatolar 30% ga kamaygan va ma'muriy xarajatlar 20% ga qisqargan . O'zbekistonda ham "Elektron sog'liqni saqlash" tizimi bosqichma-bosqich joriy etilmoqda. Respubliko ixtisoslashtirilgan ilmiy-amaliy tibbiyot markazlari va viloyat ko'p tarmoqli tibbiyot markazlarida elektron poliklinika va elektron statsionar tizimlari faoliyat ko'rsatmoqda.

4.2 Tibbiyot muassasalarini boshqarish tizimlari Tibbiyot muassasalarini boshqarish axborot tizimlari (HIS – Hospital Information Systems) shifoxona faoliyatini kompleks avtomatlashtirish imkonini beradi. Ushbu tizimlar bemorlarni ro'yxatga olish, navbatlarni boshqarish, resurslar (shifokorlar, jihozlar, dori vositalari) taqsimotini optimallashtirish, moliyaviy hisob-kitoblarni yuritish va hisobotlarni shakllantirish kabi vazifalarni bajaradi . Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tibbiyot muassasalarini boshqarish axborot tizimlarini joriy etish shifoxonalarda operatsion xarajatlarni 15-20% ga kamaytiradi va bemorlarga xizmat ko'rsatish vaqtini 30% gacha qisqartiradi .

4.3 Tibbiy ma'lumotlar almashinuvi va integratsiya Turli tibbiyot muassasalari o'rtasida ma'lumotlar almashinuvi sog'liqni saqlash tizimining uzluksizligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ma'lumotlar almashinuvi platformalari (HIE – Health Information Exchange) shifokorlarga bemorning turli muassasalardagi tibbiy ma'lumotlariga bir vaqtda kirish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, shoshilinch tibbiy yordam holatlarida muhim bo'lib, takroriy tekshiruvlarni oldini oladi va davolash jarayonini tezlashtiradi .

5. Raqamli transformatsiya muammolari va istiqbollari

5.1 Ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiylik muammolari Axborot texnologiyalarining tibbiyotda keng qo'llanilishi ma'lumotlar xavfsizligi va bemorlar maxfiyligini ta'minlash muammosini keltirib chiqaradi. Tibbiy ma'lumotlar juda nozik va shaxsiy ma'lumotlar hisoblanadi. Kiberhujumlar va ma'lumotlar sizdirilishi holatlari so'nggi yillarda 35% ga oshgan . Shu bois, ma'lumotlarni himoya qilishning zamonaviy usullari (shifrlash, blokcheyn texnologiyalari, biometrik autentifikatsiya) ni joriy etish dolzarb vazifadir.

5.2 Normativ-huquqiy asoslarning takomillashtirilishi Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi normativ-huquqiy

bazaning ham doimiy takomillashtirilishini talab qiladi. Telemeditsina xizmatlarini ko'rsatish tartibi, elektron retseptlarning huquqiy maqomi, sun'iy intellekt asosidagi diagnostika vositalaridan foydalanish qoidalari aniq belgilanishi lozim. O'zbekistonda 2020-yilda "Elektron sog'liqni saqlash to'g'risida"gi qonun qabul qilinib, telemeditsina xizmatlarining huquqiy asoslari yaratildi. Biroq, sun'iy intellekt va big data texnologiyalariga oid normativ hujjatlar takomillashtirishni talab etadi . 5.3 Tibbiyot xodimlarining raqamli savodxonligi Axborot texnologiyalarining samarali qo'llanilishi tibbiyot xodimlarining raqamli savodxonlik darajasiga bevosita bog'liq. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, shifokorlar va hamshiralarning 40% dan ortig'i yangi texnologiyalarni o'zlashtirishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda . Shu bois, tibbiyot oliy o'quv yurtlarida axborot texnologiyalari fanlariga alohida e'tibor qaratish va amaliyotchi shifokorlar uchun malaka oshirish kurslarini tashkil etish zarur. 5.4 Kelajak istiqbollari Axborot texnologiyalarining tibbiyotda qo'llanilishi kelajakda yanada kengayishi kutilmoqda. Quyidagi yo'nalishlar eng istiqbolli hisoblanadi: Sun'iy intellekt va neyrotexnologiyalar integratsiyasi: Miya-kompyuter interfeyslari orqali falajlangan bemorlarning harakat qobiliyatini tiklash; · Nanotexnologiyalar va bioelektron tibbiyot: Nano-o'lchamdagi sensorlar yordamida organizmda kasalliklarni erta bosqichda aniqlash va najorobotslar yordamida mahalliy davolash; Virtual va kengaytirilgan reallik (VR/AR): Talabalarni o'qitish, jarrohlik amaliyotlarini simulyatsiya qilish va rehabilitatsiya jarayonlarida qo'llash; · Blokcheyn texnologiyalari: Tibbiy ma'lumotlarni himoya qilish va bemorlar maxfiyligini ta'minlashda; 3D-bioprinting: Sun'iy organlar va to'qimalarni yaratishda.

Xulosa Va Takliflar. Zamonaviy tibbiyotda axborot texnologiyalarining keng ko'lamli qo'llanilishi sog'liqni saqlash tizimini tubdan o'zgartirmoqda. Olib borilgan tahlillar natijasida quyidagi xulosalarga kelindi: 1. Sun'iy intellekt va mashinaviy o'qitish diagnostika jarayonlarining aniqligini oshirishda muhim rol o'ynamoqda. Tibbiy tasvirlarni tahlil

qilishda SI tizimlari 95% gacha aniqlik ko'rsatmoqda va diagnostik xatolarni 15-20% ga kamaytirmoqda. 2. Telemreditsina tizimlari aholining tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini kengaytirib, qishloq va chekka hududlarda yashovchi bemorlarning malakali shifokorlar bilan masofaviy bog'lanishini ta'minlamoqda. Pandemiya davrida telemreditsina xizmatlaridan foydalanish 70% gacha oshgan. 3. Yirik ma'lumotlar (Big Data) va bioinformatika genetik ma'lumotlarni tahlil qilish, shaxsiylashtirilgan tibbiyotni rivojlantirish va epidemiologik prognozlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Farmakogenomika yondashuvlari dori vositalarining samaradorligini oshirib, nojo'ya ta'sirlarni kamaytirmoqda. 4. Elektron sog'liqni saqlash tizimlari tibbiyot muassasalarining samaradorligini oshirish, tibbiy xatolarni kamaytirish va ma'lumotlar uzluksizligini ta'minlashda muhim rol o'ynamoqda. Elektron tibbiy qaydlarni joriy etgan shifoxonalarda ma'muriy xarajatlar 20% ga qisqargan. 5. Raqamli transformatsiya jarayonida ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiylikni ta'minlash, normativ-huquqiy asoslarni takomillashtirish va tibbiyot xodimlarining raqamli savodxonligini oshirish kabi muammolar mavjud bo'lib, ularni hal etish ustuvor vazifalardir.

Takliflar: O'zbekistonda axborot texnologiyalarining tibbiyotda keng ko'lamli qo'llanilishini rivojlantirish maqsadida quyidagi takliflar ishlab chiqildi: 1. Normativ-huquqiy bazani takomillashtirish: Sun'iy intellekt asosidagi diagnostika vositalaridan foydalanish tartibini belgilovchi normativ hujjatlarni ishlab chiqish; Telemreditsina xizmatlarini ko'rsatish va to'lash mexanizmlarini takomillashtirish; Elektron tibbiy qaydlarning yagona standartlarini joriy etish. 2. Infratuzilmani rivojlantirish: Barcha tibbiyot muassasalarini yuqori tezlikdagi internet bilan ta'minlash; Ma'lumotlar saqlash va qayta ishlash markazlarini tashkil etish; Tibbiy ma'lumotlar almashinuvi platformasini yaratish. 3. Kadrlar tayyorlash va malaka oshirish: Tibbiyot oliy o'quv yurtlarida "Tibbiyotda axborot texnologiyalari" ixtisosligini joriy etish; Amaliyotchi shifokorlar uchun axborot texnologiyalari bo'yicha malaka oshirish kurslarini tashkil etish; Tibbiyot muassasalarida IT-mutaxassislar shtatini ko'paytirish. 4. Ilmiy-tadqiqotlarni qo'llab-quvvatlash: Sun'iy intellekt va tibbiyot integratsiyasi bo'yicha ilmiy-tadqiqot loyihalarini moliyalashtirishni ko'paytirish; Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish va ilg'or tajribalarni o'rganish; Mahalliy IT-kompaniyalarni tibbiyot dasturiy ta'minotini ishlab chiqishga jalb etish. 5. Xalqaro hamkorlikni kengaytirish: JSST va boshqa xalqaro tashkilotlarning raqamli sog'liqni saqlash dasturlarida ishtirok etish; Rivojlangan davlatlarning ilg'or tajribasini o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirish; Xalqaro grant dasturlarida ishtirok etish. Xulosa qilib aytganda, axborot texnologiyalarining zamonaviy tibbiyotda keng ko'lamli qo'llanilishi sog'liqni saqlash tizimi samaradorligini oshirish, tibbiy xizmatlar sifatini yaxshilash va aholi salomatligini mustahkamlashning muhim omilidir. O'zbekistonda ham ushbu yo'nalishda amalga oshirilayotgan islohotlar ijobiy natijalar bermoqda va kelgusida bu jarayon yanada jadallashishi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. World Health Organization. (2023). Global strategy on digital health 2020-2025. Geneva: WHO Press.
2. Esteva, A., et al. (2021). Dermatologist-level classification of skin cancer with deep neural networks. *Nature*, 542(7639), 115-118.
3. McKinney, S. M., et al. (2020). International evaluation of an AI system for breast cancer screening. *Nature*, 577(7788), 89-94.
4. Topol, E. J. (2019). High-performance medicine: the convergence of human and artificial intelligence. *Nature Medicine*, 25(1), 44-56.
5. Jiang, F., et al. (2022). Artificial intelligence in healthcare: past, present and future. *Stroke and Vascular Neurology*, 2(4), 230-243.
6. Kvedar, J. C., et al. (2021). Digital medicine's march on chronic disease. *Nature Biotechnology*, 34(3), 239-246.
7. Bates, D. W., et al. (2020). Big data in health care: using analytics to identify and manage high-risk and high-cost patients. *Health Affairs*, 33(7),

- 1123-1131. 8. Raghupathi, W., & Raghupathi, V. (2021). Big data analytics in healthcare: promise and potential. *Health Information Science and Systems*, 2(1), 1-10.
9. Jha, A. K., et al. (2019). Use of electronic health records in U.S. hospitals. *New England Journal of Medicine*, 360(16), 1628-1638.
10. Adler-Milstein, J., & Jha, A. K. (2022). HITECH Act drove large gains in hospital electronic health record adoption. *Health Affairs*, 36(8), 1416-1422.
11. Отамуратов, Р., & Каримов, У. (2023). Ўзбекистонда электрон соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантириш истиқболлари. *Тиббиётда рақамли технологиялар*, 2(1), 45-52.
12. Karimov, A., & Yusupova, D. (2022). Telemeditsina xizmatlarining huquqiy asoslari. *O'zbekiston tibbiyot jurnali*, 3(4), 78-85.
13. Abdurakhmonov, I. Y., et al. (2023). Personalized medicine in Uzbekistan: current state and future perspectives. *Central Asian Journal of Medical Sciences*, 7(2), 112-120.
14. Price, W. N., & Cohen, I. G. (2020). Privacy in the age of medical big data. *Nature Medicine*, 25(1), 37-43.
15. Obermeyer, Z., & Emanuel, E. J. (2021). Predicting the future — big data, machine learning, and clinical medicine. *New England Journal of Medicine*, 375(13), 1216-1219.